

LAHKO BERLJIVA USTAVA JE ZMAGOVALEC

Mira Potokar

Foto: Želva FB

V ponedeljek, 27. junija 2022, se je v Kongresnem centru Brdo odvijala **zaključna prireditev Prostovoljec leta**, ki jo je gostil častni pokrovitelj projekta, predsednik RS **Borut Pahor**. Na tej prireditvi pa niso manjkali niti **Želvaki VDC Želva**, mentorji in pa tudi direktorica podjetja Želva, Mira Potokar, saj je projekt, o katerem smo sicer že nekajkrat pisali, **Lahko berljiva Ustava RS** postal Naj prostovoljski projekt leta 2021.

Bravo Želvaki, bravo Živa Jakšič Ivačič in čestitke Zvezi Sožitje, za ves trud, dobro voljo, pozitivno usmerjeno energijo in nenazadnje pogum, da ste tako zahtevno gradivo pripravili in pripeljali do takšnega končnega produkta, ki ga bodo z veseljem prebirali vsi, saj je resnično bralcu prijazno. Združenje invalidov – Forum Slovenije, pa jo je predstavilo v oddaji Odprta dlan, že 27. maja lani ob izidu.

Več o slavnostnem dogodku si lahko preberete tudi na spodnjem linku:

https://www.rtv slo.si/dostopno/clanki/naj-prostovoljski-projekt-leta-postal-projekt-lahko-berljiva-ustava-republike-slovenije/632442?fbclid=IwAR0By29P-GYPnQ5_f8JNQdxWA62mMmBrVtGpvs2NjHXnuboGV_xfIZNud6s

LETNI OBČNI ZBOR EDF 2022 Mojca Vaupotič

Upravni odbor EDF 2022-2026

Foto: M. Vaupotič

Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije (v nadaljevanju: NSIOS) je pridružen član Evropskega invalidskega foruma (v nadaljevanju: EDF), ki je krovna organizacija invalidov in združuje reprezentativne organizacije invalidov iz vse Evrope. EDF zagovarja interese več kot 100 milijonov invalidov v Evropi, ki so vključeni v preko 104 invalidskih organizacijah.

EDF je bil ustanovljen leta 1996 z namenom, da se **odločitve o invalidih sprejemajo skupaj z invalidi**. S tem namenom intenzivno in aktivno sodelujejo z Evropskim parlamentom, Evropsko komisijo in Svetom EU. EDF vodijo invalidi in njihove družine, ki so močan združen glas invalidov v Evropski uniji. Podobno kot NSIOS si prizadevajo za:

- uresničevanje Konvencije ZN o pravicah invalidov, za spoštovanje, zaščito in izpolnjevanje človekovih pravic opredeljenih v Konvenciji ZN o pravicah invalidov
- popolno vključenost invalidov v družbo brez omejitev,
- aktivno sodelovanje pri razvoju politike, izvajanju in spremljanju Konvencije ZN o pravicah invalidov v Evropi,
- nediskriminacijo, sprejemanje drugačnosti, polno in učinkovito sodelovanje
- enake možnosti,
- dostopnost idr.

EDF sestavljajo:

- IZVRŠNI ODBOR EDF –Izvršni odbor sestavljajo predsednik, dva podpredsednika, blagajnik, tajnik in šest članov brez resorja. Eden od dveh podpredsednikov je predstavnik nacionalnih svetov invalidov, drugi pa predstavnik nevladnih organizacije invalidov.
- UPRAVNI ODBOR EDF sestavljajo predsednik in 30 članov, ki prihajajo iz 16 nacionalnih svetov in 14 evropskih nevladnih organizacij, od tega 12 polnopravnih in dva redna člana. Upravni odbor se voli vsaka štiri leta. Vloga upravnega odbora je nadzor vsakodnevnega vodenja organizacije in dela sekretariata vključno s pripravo proračuna in računovodskih izkazov ter programa dela, vzdrževanje

zunanjih odnosov in sodelovanje s tretjimi osebami, odločanje o prošnjah za članstvo. in izključitev članov. Upravni odbor izvoli izvršni odbor.

- RAZLIČNI DRUGI ODBORI: odbor za človekove pravice in nediskriminacijo, odbor za socialno politiko in vključevanje, ženski odbor; mladinski odbor.

Enkrat letno se predstavniki invalidskih organizacij zberejo na **letnem občnem zboru EDF**, ki je letos potekal med **25. in 26. junijem 2022 v Atenah**. Grčija. Kot predstavnika NSIOS sta se letnega občnega zbora udeležila Borut Sever ter mag. Mojca Vaupotič.

Na letnem občnem zboru se je zbralo preko 200 udeležencev iz cele Evrope. V okviru letnega občnega zbora je potekala tudi generalna skupščina. V **upravni odbor EDF** je bil izbran tudi **Borut Sever kot predstavnik NSIOS za obdobje 2022 – 2026**. Z imenovanjem Boruta Severa se bo okrepil vpliv na evropsko politiko s področja invalidov in pretok informacij.

Se nadaljuje v prihodnji številki.

STANOVANJ ZA INVALIDE BO KMALU DOVOLJ Borut Pogačnik

Foto: Stanovanjski sklad RS, javni sklad

Letos smo že pisali o težavah glede stanovanj za invalide, vendar se je po zadnjih **podatkih Stanovanjskega sklada RS, javnega sklada** izkazalo, da je **v nekaterih okoljih prilagojenih stanovanj za invalide dovolj**. Sicer pa boste lahko o svojih izkušnjah vprašali gostjo sredine oddaje **Odprta dlan Alenko Kern** s Stanovanjskega sklada RS, ki bo v oddaji med **10.30 in 11.20 uro**, govorila prav o tej problematiki, kakor tudi o oskrbovanih stanovanjih po Sloveniji, katerih ključne so nedavno predali uporabnikom na različnih koncih Slovenije.

Številka odprte oddaje je **01 786 0 400**, frekvence Radia Zeleni val pa so: **93,1, 97,0 in 96,20 MHz**. Oddaja je dosegljiva tudi na vseh kanalih kabelskih televizij in interneta. Torej to sredo, 6. julija.

S FINSKE S KOLAJNAMA IN BOGATIMI IZKUŠNJAMI Drago Perko

Foto: zsis.si

V nedeljo, 3. julija, so se sklenile **6. evropske paraigre mladih, ki so potekale na Finskem**. Naša odprava se vrača domov z dvema kolajnama in nekaj osebnimi rekordi, predvsem pa bogatejša za izjemno, za večino kar prvo tako zahtevno in odmevno mednarodno izkušnjo. Slovenske barve so branili **Inja Klemenčič** (boccia, trenerka Irena Lamovec), **Alen Bećirević** (namizni tenis, trener Ožbej Poročnik), **Luka Stanar**, **Tim Žnidaršič Svenšek** in **Gašper Glušič** (trener Emil Tahirović in trenerka Kristin Žagar).

Prvo kolajno je priplaval Tim Žnidaršič Svenšek, ki je bil z novim osebnim rekordom (1:25,14) bronast na 100m hrbtno. Tim bi moral dobiti še zlato na 50m delfin, kjer je bil najhitrejši med vsemi, a zavrlo premalo prijavljenih plavalcev kolajn v tej panogi niso podelili. **S plavanjem sta se izkazala Luka Stanar in Gašper Glušič**, ki sta tekmovanje sklenila z osebnima rekordoma na 100m prosto. Na igrah je **debitirala tudi Inja Klemenčič**, ki je nastopila v dvoranskem balinanju (boccia). Prvi dve tekmi je izgubila, zadnjo pa zavrlo slabega počutja predala, dobila pa izkušnje, ki ji bodo še kako prav prišle.

Namiznotenisač Alen Bećirević je imel dvojni program. V posamični konkurenci je prišel do četrtfinala, kjer ga je izločil na koncu srebrni Norvežan Pablo Jakobsen. Prvak je postal Hrvat Borna Zohill. V ekipni konkurenci je Alen združil moči z Italijanom Stefanom Buttijem. V četrtfinalu sta ugnala poljsko ekipo (2:0), potem pa priznala v polfinalu premoč Angležom (1:2), kar pa je bilo dovolj za medaljo.

Izjave po tekmovanju:

Inja Klemenčič:

„Evropske paraigre so bile zame zelo dobra izkušnja. Imela sem se lepo, en teden je minil zelo hitro.“

Alen Bećirević:

„Zadovoljen z nastopom in prvo mednarodno medaljo. Paraigre so bile nepozabno doživetje v družbi mladih športnikov in športnic iz cele Evrope.“

Luka Stanar:

„Imel sem se super. Z rezultati sem zelo zadovoljen, popravil sem osebne rekorde. Mesto Pajulahti je lepo in prijetno, čeprav imajo vse cene kar visoke.“

Gašper Glušič:

„Imel sem se zelo dobro. Bilo mi je všeč, ker sem spoznal nekaj novih prijateljev iz drugih držav. Zadovoljen sem z odplavanimi rezultati.“

Tim Žnidaršič Svenšek:

„Teden na igrah je prehitro minil. Lahko smo zadovoljni s tem, kako se je vse odvijalo in je bilo odplavano. Vesel sem, da sem se lahko ponovno udeležil evropskih paraiger mladih.“

Šeste igre

Letos mineva že 11 let od prvih evropskih paraiger. V letu 2011 in 2012 so bile paraigre v Brnu na Češkem. Varaždin na Hrvaškem je leta 2015 gostil tretjo izvedbo iger, na katerih je sodelovalo 223 športnikov iz 22 držav v štirih športih. Španija je bila na vrhu lestvice medalj s skupno 61 medaljami na tekmovanju. Četrta izdaja iger je potekala v Liguriji v Italiji leta 2017, na kateri je sodelovalo več kot 500 športnikov iz 26 držav v osmih športih. Nemčija je končala na vrhu lestvice medalj s 37 zlatimi, 27 srebrnimi in 12 bronastimi medaljami. Pete in šeste igre je gostil finski Pajulahti. Leta 2019 je sodelovalo 350 športnikov, letos 460.

NA OBISKU V PRIJETNEM FRIZERSKEM SALONU**Katarina Lukešević**

Obisk pri frizerju

Foto: ZIFS junij 2022

Marija, ki je že nekaj let uporabnica posebnega socialnega programa **Veriga psihosocialne oskrbe in druženja**, pravi, da je rada urejena in se vedno **veseli obiska bližnjega frizerskega salona**. Izvajalec Boštjan, ki jo redno obiskuje, jo je pospremil k frizerju in se skupaj z njo veselil njene nove modne poletne pričeske.

NA KAJ JE TREBA POMISLITI PRED ODHODOM V TUJINO

Maja Godeša

Foto: iStock

Ste pripravljeni na dopustniške prigode? Pri pakiranju ne pozabite na potovalno lekarno in asistenčno zavarovanje za tujino, saj se nam med brezskrbnimi poletnimi trenutki lahko hitro pripeti kakšna nezgoda. Da bi tudi v tujini lahko kakovostno poskrbeli za svoje zdravje, je **dobro izbrati primerno zavarovanje za tujino**. Pri Varuhu zdravja, Vzajemni, imajo v ponudbi zanesljivo zdravstveno zavarovanje za tujino za krajši izlet, daljše potovanje ali potovalne avanture večkrat na leto. Njegove ključne prednosti so široka kritja, asistenca 24/7 v slovenščini, storitev Dr. Posvet in visoke zavarovalne vsote – vse do milijona evrov.

V vse pakete je vključeno kritje za celotno geografsko območje sveta in zdravljenje akutnega poslabšanja kroničnih bolezni. Iz širokega nabora možnosti lahko vsakdo izbere paket, ki ustreza njegovemu načinu potovanja. V ponudbi je tudi **Družinski paket zavarovanja za Hrvaško**, ki je še posebej aktualno v času poletnih počitnic.

Pri Varuhu zdravja, Vzajemni, vsem, ki potujete večkrat na leto, priporočajo izbiro **Celoletnega zavarovanja za tujino Multitrip**, ki ga lahko sedaj sklenete še posebej ugodno. K zavarovanju je možno priključiti še dodatno kritje za primer nezgode v tujini.

VELIKO PRIČAKOVANJE

Borut Pogačnik

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti s svojim razpisom – Javni razpis za sofinanciranje socialnovarstvenih programov – Javni socialnovarstveni programi, ki ga objavlja vsako leto, ne samo da omejujejo sredstva samó za na visoko izobražene strokovne sodelavce za delo v invalidskih organizacijah, ki naj bi jih te že imele, ampak omejuje tudi možnost dela laičnih sodelavcev, ki jih organizacije nujno potrebujemo za delo na terenu, kar se je posebej izkazalo v letih 2020, 2021 in tudi v letu 2022, ko je potrebno delovati med in z ljudmi – najtežjimi invalidi, bolniki, starostniki in drugimi ranljivimi skupinami v RS.

V okviru posebnega socialnega programa Veriga bi potrebovali še najmanj pet laičnih sodelavcev, ki bi, tako kot že šest dosedanjih, ki nimajo višje izobrazbe, lahko pomagali pri uresničevanju reševanja kriz na terenu, ki smo jih zaznali preko Dežurne psihosocialne službe za pomoč in oporo ranljivim skupinam.

Zato mora ministrstvo odobriti sofinanciranje obstoječe in načrtovane laične pomoči na terenu, ki je v tem obdobju izjemnega pomena pri reševanju eksistenčnih vprašanj, tako na področju socialne vzdržnosti in duševnih stisk, ki izvajajo iz osamljenosti, samote in tudi zaradi neugodnega socialnega položaja osebe.

Pričakovanja...

Foto: B.P. - ZIFS 2022

Vse to smo izkusili v času epidemije in vsak dan izkušamo pri delu naše Dežurne psihosocialne službe za pomoč in oporo ranljivim skupinam v RS, ki jo izvajamo že od 16. marca 2020 naprej.

Menimo, da je absolutna naloga ministrstva združevati tiste, ki pomoč potrebujejo s tistimi, ki jo lahko tudi dajemo, pri čemer gre za to, da organizacije ostanejo še naprej avtonomne, vendar naj njihov »produkt« službi vsem.

Potrebno se je ozavesti, da je država samo servis pomoči potrebnih in pomoči delujočih, torej kot administrativni aparat, ki smo mu dali pooblastilo, da vodi našo državo in ne obratno, da je narod v službi države. To prepričanje ni kritika na račun ministrstva, ampak je toliko njena namera, da bi ministrstvo delovalo še bolje vnaprej.

ŠE O BLINDI **Katarina Černe**

BLINDA – mobilna avdio knjižnica za slepe, slabovidne in osebe z motnjami branja – je projekt partnerskih organizacij iz Slovenije, Nemčije in Hrvaške. Namen projekta je bil razviti tehnologijo, ki bi slepim in slabovidnim osebam omogočila enostaven dostop do zvočnih knjig preko mobilnih aplikacij Blinda, v skladu z Marakeško pogodbo.

Mobilna aplikacija Blinda **omogoča slepim in slabovidnim in osebam z motnjami branja pregled, izposajo in poslušanje avdio knjig**. Omogoča čezmejno izmenjavo knjižnih del in s tem dostop do več tisoč avdio knjig v slovenskem, nemškem in hrvaškem jeziku.

Mobilna aplikacija Blinda je bila razvita in sofinancirana v okviru programa Erasmus+ Evropske komisije.

Dostop do mobilne aplikacije Blinda je omejen na registrirane in odobrene uporabnike. Za odobritev mora biti uporabnik slep, slaboviden ali imeti kakršnokoli drugo motnjo branja, ki mu daje pravico do dostopa do zvočnih knjig. Nečlani morate ob registraciji naložiti ustrezno dokumentacijo, s katero dokazujete težave z vidom oz. branjem.

Foto: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

Prijave za aplikacijo Blinda so odprte!

Preko spodnje povezave oddajte obrazec za registracijo in pridobite dostop:

<https://blinda.org/register/request>

Ko oddate obrazec morate počakati, da vašo vlogo odobrimo v knjižnici. Na telefon ali tablico si iz Google oz Apple trgovine naložite aplikacijo, lahko tudi preko direktne povezave:

- iOS AppStore: <https://blinda.org/ios>
- Google Play Store: <https://blinda.org/android>

Navodila za pomoč: <https://blinda.org/help/app/user/instructions>

Za dodatno pomoč smo vam na voljo v knjižnici (01 47 00 260) ali na knjiznica@zveza-slepih.si

SREČAMO SE V ŠVICARIJI Alenka Virant

Skupinsko družabništvo Švicarija

Foto: Vlasta Hojan

Društvo za pomoč v tretjem življenjskem obdobju vabi vse starejše, družabnike, osebe z oviro, prostovoljce in mlajše, da se jim v sredo, **6. julija 2022, ob 10. uri**, pridružite **na redni mesečni delavnici skupinskega družabništva v prostorih Švicarije, Pod turnom 4 v Ljubljani, v ateljeju Stojana Batiča.**

Delavnice skupinskega družabništva **potekajo vsako prvo sredo v mesecu ob 11. uri v prostorih Švicarije (MGLC).** Namenjene so ozaveščanju družabništva v pozni starosti, krepitvi medgeneracijske solidarnosti, socialni vključenosti ranljivih skupin, ohranjanju veščin ter dobrega psihofizičnega počutja.

Na srečanju se bomo družili, prepevali ponarodele slovenske pesmi ob spremljavi harmonike, razpravljali o aktualnem družbenem dogajanju ter se preizkusili v obvladovanju miselnih izzivov. Več o dogodku na: <https://www.facebook.com/events/552183266548871/?ref=newsfeed>

HALO, ZIFS...?

Poberki iz dežurne svetovalne službe

Pokličite nas na **041 381 679**, vse dni v tednu med **8.00 in 21.00 uro** ali povprašajte na info@zifs.si.

Dežurna svetovalna služba Združenja Invalidov – Foruma Slovenije deluje neprekinjeno vse dni že od 16. marca 2020 naprej in je v tem času pomagala že več kot 1.000 ljudem.

Poberek iz dežurne svetovalne službe:

- V nedeljo nas je poklical tudi invalid iz Šentvida pri Ljubljani, ki ima velike težave z obuvanjem in s hojo po operaciji kolka, saj mu šele po polurnem naporu, z nekakšnimi doma izdelanimi ščipalkami uspe obuti nogavice, da se lahko potem skorajda priplazi do bližnje trgovine. Ker živi sam in je tako prepuščen sam sebi, nas je prosil, če mu lahko kakorkoli pomagamo, da bi lahko najel kakšno osebo, da bi mu pomagala pri osnovnih življenjskih opravilih.

V ta namen smo mu poslali obrazec za Dodatek za pomoč in postrežbo, ki ga mora sam izpolniti in odnesti k lečečemu zdravniku, ta pa bo z vsemi diagnozami in dokazi o njegovem zdravstvenem stanju, to predal komisiji, ki bo o tem odločala. Povedali smo mu tudi, da se lahko kadarkoli oglasi, da mu tudi pripeljemo določene stvari s trgovine in lekarne.

ŠE VEDNO NI POTREBNIH KONCESIJ Borut Pogačnik

Direktorica Mira Potokar, mag. posl. ved.

B.P. – ZIFS junij 2022

V naših oddajah predstavljamo tudi **načine in možnosti zaposlovanja invalidov v naši državi**. Prav o teh načinih je spregovorila gostja sredine oddaje **Odprta dlan Mira Potokar, direktorica invalidskega podjetja Želva iz Ljubljane**, ki je prisotna skoraj na tretjini slovenskega ozemlja. Njihovi programi so izjemno zanimivi in pestri, pomembno pa je tudi, da zaposlujejo težko zaposljive invalide z motnjo v duševnem razvoju.

Ob vprašanju poslušalke, **kako je z bivalnimi skupnostmi za tovrstne invalide**, je gostja odgovorila, da že imajo nekaj enot, vendar bi si želeli imeti še več, vendar še vedno ni pomembnih koncesij s strani Ministrstva za delo. V prihodnjih tednih nameravajo o tem tudi opozoriti ministra in se z njim sestati, da bi se stvari, ki stojijo že leta, premaknile z mrtve točke.

Tudi ob mojih obiskih širom Slovenije, sem ugotavljal, da so tovrstne potrebe izjemno velike in da je skrajni čas, da se pridobijo koncesije za takšne enote.

Zanimivi oddaji lahko prisluhnete v arhivu Radia Zeleni val, s pomočjo linka, od jutri naprej: <https://soundcloud.com/radiozelenival/odprta-dlan-mira-potokar-direktorica-podjetja-za-usposabljanje-in-zaposlovanje-invalidov-zelva>

SONČEK NAD SOČO

Irena Vovk Terčič

Letak Parafestival

Foto: Zveza Sonček o.p.

Parafestival 2022: Vključujem

Aktivno preživljanje prostega časa v naravnem okolju ne sme biti privilegij. Zato smo zelo veseli, da bo v okviru Soca Outdoor Festival (<https://soca-outdoor.com/>) v nedeljo, 3. julija 2022, potekal tudi Parafestival – športni dan za osebe z različnimi oviranostmi. Soorganizator festivala je tudi Sonček – Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije (www.soncek.org).

V čudovitem ambientu sotočja Soče in Tolminke v bližini Tolmina bodo v parakolesarjenju, downhillu za invalide, padalstvu, plezanju, supanju, raftingu in še čem uživali tudi gibalno ovirani. Z veseljem oznanjamo, da bo mogoče tudi raftanje po smaragdni lepotici Soči.

Podjetje Soški bazni tabor iz Gabrji bo osebe z invalidnostmi s svojimi rafti zapeljalo po brzicah čudovite reke do prizorišča festivala na Sotočju. Brez skrbi, za varnost oziroma spremljevalce bo poskrbljeno! Glavni sponzor festivala #adidasTerrex pa je poskrbel, da bodo festivalske majice dobili tudi udeleženci Parafestivala.

Prvi športni dan za osebe z oviranostmi je sicer **Zveza Sonček** organizirala že leta 2019 v kampu Adria Ankaran. Zadnji dve leti je športni dan zaradi epidemije covid-19 odpadel!

Izjemno nas veseli in ponosni smo, da nas je zdaj pod svoje okrilje vzel **Soca Outdoor Festival**, ki v Tolminu poteka že osem let. Kulisa rek Soče in Tolminke namreč udeležencem omogoča druženje, preizkušanje v različnih športih in uživanje v prekrasni naravi.

Da športne aktivnosti krepijo telo in duha v **Zvezi Sonček** vemo že dolgo časa, zato uporabnikom 11 centrov Sonček širom Slovenije in članom društev, vključenih v Zvezo Sonček, omogočamo udeleževanje v različnih športnih panogah (tekmovalnem in rekreativnem nivoju v boccii oziroma dvoranskem balinanju, **namiznem tenisu, pikadu, alpskem smučanju, šahu, planinarjenju, plavanju, jahanju, že tretje leto sodelujemo v akciji GOGO** itd.).

V **Zvezi Sonček** – invalidski, neprofitni in nevladni organizaciji – se namreč že od njene ustanovitve (prihodnje leto obeležujemo 40-letnico delovanja) zavzemamo za enake možnosti za vse prebivalce, ne glede na njihove telesne in intelektualne sposobnosti. **Se vidimo na pravljичnem prizorišču sotočja!**

INVALIDI Z MULTIPLO SKLEROZO ZASLUŽIJO PRISTOJNEJŠI TRETMAN

Katarina Lukešević

Pavel Kranjc, predsednik

Foto: B.P. – ZIFS maj 2022

V nedeljo, **10. julija**, bomo med **18.15 in 18.45 uro** na **Radu Celje** predstavili **problematiko Zdrženja multiple skleroze Slovenije** v zvezi z Termami Topolšica, kjer ima združenje tudi svoje počitniške kapacitete. Tam se namreč opravljata pomembna socialna programa **Ohranjanje zdravja** in **Obnovitvena rehabilitacije**, ki sta ključnega pomena za bolnike oziroma invalide z multiplo sklerozo.

Oddajo smo nedavno posneli. Dolgoletni voditelj oddaj za invalide Borut Pogačnik, je **Pavla Kranjca** uvodoma predstavil tudi kot invalida s to vrsto invalidnosti in tudi kot človeka, ki že nekaj časa kritično opazuje dogajanje v termah in skuša izboljšati položaj združenja v lastniški strukturi ter tudi pogoje izvajanja obeh programov. Prav v tej oddaji, pa je P. Kranjc povedal, da v združenju opažajo precejšen upad zanimanja za letovanje v Topolšici, ki je verjetno posledica manj prijazne obravnave tovrstnih invalidov.

Tudi sicer je Pavel Kranjc na koncu povedal, kako naj bi se obnašali do invalidov nasploh ter se prilagodili njihovim potrebam, spoštovanju in čustvom. Zlasti pa invalidi ne potrebujejo pomilovanja, ampak normalen pristop, kot ga imamo sicer ljudje med seboj. Prisluhnite zanimivi oddaji na frekvencah **Radia Celje**, ki so: **95,1, 95,9, 100,3 in 90,6 MHz**. Tako kot vse ostale slovenske radijske postaje, tudi Radio Celje, lahko poslušate preko interneta in kabljskih povezav, ne samo po Sloveniji, ampak tudi v Evropi in po svetu.

ISKRIVO NA GRADU

A. Virant, V. Hojan, M. Jelaska

Pomladne iskrice na krilih zimzelenih melodij 2022, letos v Stanovski dvorani na Ljubljanskem gradu

Društvo za pomoč v tretjem življenjskem obdobju je zadnjo nedeljo v maju organiziralo letni glasbeno-pogovorni dogodek "Pomladne iskrice na krilih zimzelenih melodij 2022", ki je združeval **interaktiven program za starejše, zimzelene slovenske melodije, pogovor o medgeneracijski solidarnosti in sožitju ter kulturno točko o šoli v petdesetih letih prejšnjega stoletja**. V sklepnem delu dogodka se je predstavila skupina starejših in družabnikov, ki se mesečno srečuje v prostorih MGLC, točneje v Batičevem ateljeju v legendarni švicariji. Skupaj z občinstvom in ob spremljavi pianista Jerneja Šuštaršiča so zapeli pesem "**Življenje je lepo**", priredbo pesmi Tomaža Domicelja.

Foto: Tatjana Splichal

Društvo, ki je bilo ustanovljeno z namenom pomoči starejšim na domu, organizacije samopomočnih skupinskih delavnic, **enkrat letno pripravi kulturni dogodek ozaveščanja o pomenu družabništva za boljšo socialno vključenost starejših oseb v Sloveniji.**

Dogodek spodbuja medgeneracijsko sožitje, saj so nanj vabljeni tako starejše osebe, njihovi svojci, družabniki, prostovoljci, kot tudi mlajši. S prilagoditvijo prostora, vsebine programa, dostopnostjo, spremstvom in usmerjanjem na samem dogodku, želijo spodbuditi osebe v tretjem življenjskem obdobju, zlasti v pozni starosti, k aktivnemu udejstvovanju v družbenem dogajanju v skupnosti.

Družbeno odgovoren projekt v kontekstu medsektorskega sodelovanja, Pomladne iskrice na krilih zimzelenih melodij 2022, v okviru katerega je potekalo ozaveščanje o pomenu družabništva za starejše, je bil izveden v so-organizaciji Javnega zavoda Ljubljanski grad. Podprlo ga je Stičišče Središče, sofinanciralo pa Ministrstvo za javno upravo iz Sklada za NVO.

Izjava udeleženke Angelce: »Dogodka sem se udeležila zaradi zaupanja, ki ga imam do prostovoljk – družabnic Društva za pomoč 3ŽO. V času Covida-19, sem se nekako osamila in zaprla, zaradi strahu pred okužbo. Po dolgem času sem sploh šla kam ven in sem ugotovila, da je še svet zunaj. Brez njih mi ne bi uspelo. Lepo so peli, lep program. Sem zadovoljna, da sem zbrala pogum in šla, pa še pripeljali so me.«

Izjava udeleženke Hermine: »Program je bil res na nivoju, ni mi žal, da sem prišla, čeprav je danes zunaj dež in mraz. Zanimiva mi je bila šola »Brihtna glava«, tako je bilo včasih, učiteljico smo nagovarjali, tovarišica učiteljica, ni bilo heca, če ne si mogel klečati na koruzi.«

Več informacij je dostopno na spletni strani www.drustvozapomoc.si in Facebook strani: <https://www.facebook.com/drustvozapomoc> Društva za pomoč v tretjem življenjskem obdobju.

ZGODOVINSKI UTRINKI IZ SLOVENSKE PSIHIATRIJE

Zoran Radonjić »Žonki«

Psihiatrična klinika Ljubljana

Foto: Zoran Radonjić »Žonki«

Na Slovenskem sega začetek državne skrbi za duševne bolnike v leto **1821**, ko je bil ustanovljen majhen oddelek, imenovan **Deželna blaznica pri ljubljanski Civilni bolnici**, ki pa kmalu ni več ustrezal obstoječim potrebam (blaznik je stari slovenski izraz za duševnega bolnika, blaznica pa je pomenila bolnico za duševne bolezni). Šele leta **1881** je ustanovljena v Ljubljani **Kranjska deželna blaznica** na kraju, kjer je danes **Psihiatrična klinika Ljubljana**. Popularno so jo imenovali Tiergarten – Zverinjak, ker je bil na tem kraju (na Studencu) živalski vrt plemičev Auerspergov.

Druga svetovna vojna ni prizanašala nikomur, še najmanj duševnim bolnikom. Slovenija ni izjema. Nacisti ali Hitlerjevi rablji so **evtanazirali** (evtanazija – grško lahka smrt, usmrnitev neozdravljivo bolnih) **skoraj 100 000 svojih duševnih bolnikov** – češ, s tem naj bi ustvarili t. i. zdravo in čisto družbo. Junija 1941 so gestapovci prihrumeli v **psihiatrično bolnišnico v Novem Celju**, kjer je bilo **približno 400 duševnih bolnikov**. Najprej so jih zaznamovali kot živino, jih odpeljali v Avstrijo, v Hartheim pri Linzu, in jih tam usmrtili s plinom ciklon B. Preden so se nacisti spravili nad Jude, so krematorije preizkušali na duševnih bolnikih in duševno prizadetih ljudeh.

Slovenski »Scevola«

Gaj Mucij Scevola (latinsko Gaius Mucius Scaevola) je bil legendarni rimski junak. Ko je etruščanski kralj Lars Porsena oblegal Rim (konec 6. stol. pr. Kr.), se je rimski mladenič Gaj Mucij vtihotopil v etruščanski tabor in poskušal ubiti Porseno. Atentat ni bil uspešen. Mucija so zajeli. Porsena je ukazal, da ga živega sežgejo na grmadi, če ne bo ovadil svojih tovarišev. Da bi kralju pokazal, da se ne boji nikakršne grožnje, je vtaknil Mucij desnico v žerjavico na žrtveniku in jo držal tako dolgo v njej, da je zgorela. Kralj, osupel spričo takega junaštva, mu je pustil življenje in svobodo. Mucija pa so Rimljani poimenovali Scevola (Scaevola), t. j. levoroki. Zgodbo o Scevoli in njegovem pogumu je zapisal rimski zgodovinar Tit Livij (59 pr. Kr. – 17 po Kr.) v knjigi Ab Urbe Condita – Od nastanka mesta (Rima).

Tudi Slovenci imajo svojega »Scevolu«. Na Poljanskem nasipu v Ljubljani so **med drugo svetovno vojno bivali duševni bolniki iz t. i. Ljubljanske pokrajine**, ki je bila do leta 1943 pod italijansko okupacijo. Viri pričajo, da

je med duševnimi bolniki bilo tudi veliko aktivistov Osvobodilne fronte, ki so simulirali bolezen. Med njimi je bil tudi **Ludvik Kovač Lajči**. Simuliral je **živčno bolezen, ki se imenuje siringomielijska**. Ta bolezen se kaže v tem, da pacient ne čuti bolečine in tudi ne opeklin. Nekoč je prišel na Poljanski nasip italijanski vojaški psihiater, ki je kontroliral paciente. Kovaču je velel, naj položi svojo desnico na razbeljenega »gašperčka«. Kovač je to storil in ni trenil z očesom.

(Podatke o Ludviku Kovaču Lajčiju je posredoval prof. dr. Janko Kostnapfel v dokumentarnem filmu TIERGARTEN, produkcija TV Slovenija 2010.)

ZADNJA ODDAJA KLASIČNEGA FILOLOGA Borut Pogačnik

Dr. Kajetan Gantar

Foto: Radio Zeleni val

V predzadnji številki Sporočevalca, smo vas obvestili, da je umrl **eden izmed največjih klasičnih filologov prejšnjega in tega stoletja akademik dr. Kajetan Gantar**. Na sploh zadnja oddaja, kjer je akademik Gantar sodeloval, je bila prav **Odrpta dlan**, ko smo z njim posneli pester pogovor, v katerem je predstavil svoje življenje in delo, za katero je prejel letos Prešernovo nagrado.

Zanimivi oddaji lahko prisluhnete v sredo, **13. julija**, med 10.30 in 11.30 uro. Oddaja je gotovo zgodovinska, saj je akademik Gantar junija preminul v 92. letu starosti. Frekvence Radia Zeleni val so: **93,1, 97,0 in 96,20 MHz**. Oddaja je dosegljiva tudi na vseh kanalih kabelskih televizij in interneta.

Sporočevalca izdaja Združenje invalidov – Forum Slovenije, Linhartova 3, p.p. 2539, 1109 Ljubljana

Glavni in odgovorni urednik: Borut S. Pogačnik

Tajnica uredništva: Katarina Lukešević

Telefon: 041/381-679

e-naslov: info@zifs.si

Mednarodna standardna serijska številka: ISSN 2630 – 3639

Z odločbo Ministrstva za kulturo z dne 16.12.2020 je elektronski medij »Sporočevalec« v razvidu medijev pod zaporedno številko 2378.

Uredniški odbor sestavljajo: Borut Sever (FIHO), Luka Pavlin (ZDSSS), Anton Petrič (ZDGNS), Jože Globokar (ZPS), Anja Pišlar (Zveza Sožitje), Pavel Kranjc (ZMS), Drago Perko (Zveza ŠIS – SPK), Jože Ocvirk (Društvo za zdravje naroda), Irena Vovk Terčič (Zveza Sonček so.p.), Niko Kostjukovskij (predstavniki bralcev)